BOFIT-blogi

Ulkomaalaisilla pankeilla on pieni mutta tärkeä rooli Venäjän pankkisektorilla

Venäjän talous | 20.05.2024 | Laura Solanko

KIRJOITTAJA

Laura Solanko
Vanhempi neuvonantaja

Suurten valtionpankkien rinnalla Venäjällä toimii useita ulkomaalaisia pankkeja. Niillä on pieni mutta tärkeä rooli Venäjän pankkisektorilla mm. ulkomaankaupan maksujen välittämisessä. Ulkomaisten pankkien osuus koko pankkisektorin lainakannasta on kuitenkin supistunut.

Vuoden 2024 alussa Venäjällä toimi yhteensä 361 luottolaitosta, joista 96:ssa on mukana ulkomaista omistusta. Ulkomaisten pankkien määrä supistui viime vuoden aikana kahdellatoista pankilla. Valtaosa näistä on suurten kansainvälisten rahoituslaitosten tytärpankkeja, joiden toiminta Venäjällä on hyvin pienimuotoista. Monet ulkomaiset pankit palvelevat lähinnä kotimaansa yrityksiä. Yhteensä kaikkien ulkomaalaisten pankkien osuus koko toimialan taseesta on vain noin 5 %.

Venäjällä pankkitoimintaa hallitsevat suuret valtion enemmistöomistamat tai valtion kontrolloimat pankit. Suurten valtionpankkien (Sber, VTB, Gazprombank, Rosselkhozbank ja Dom.ru) osuus kotitalouksien lainakannasta on kasvanut noin 70 prosenttiin. Yrityslainoissa valtionpankkien osuus on hieman suurempi. Yksin Sberbankin markkinaosuus sekä kotitalouksien lainoissa ja talletuksissa on lähellä 50 prosenttia. Pankkilainojen muututtua kasvavassa määrin ruplamääräisiksi ulkomaisten pankkien osuus yrityslainakannasta on viimeisen kahden vuoden aikana supistunut muutamaan prosenttiin.

Ulkomaisten pankkien joukossa on kuitenkin kymmenkunta suurta tai keskikokoista pankkia, joista osalla on myös vähittäispankkitoimintaa Venäjällä. Kiistatta merkittävin näistä on itävaltalainen Raiffeisenbank. Taseen loppusummalla mitaten maaliskuun 2024 lopussa maan 30 suurimman pankin joukossa oli kuusi ulkomaista pankkia: markkinaosuutta menettäneet suuret länsipankit (Raiffeisen, Unicredit ja Citibank), nopeasti kasvaneet kiinalaiset jättiläiset (ICBC ja

Bank of China) sekä unkarilainen OTP.

Länsimaiden pakotteet vaikeuttavat kaikkea rahaliikennettä ulkomaille. Pankin joutuminen Yhdysvaltojen Specially Designated Nationals -listalle käytännössä katkaisee rahoituslaitoksen kaikki suorat yhteydet kansainvälisille rahoitusmarkkinoille. Venäläisessä omistuksessa olevista suurista pankeista Gazprombank on ainoa, joka on yhä Yhdysvaltojen pakotteiden ulkopuolella. Maassa yhtä toimivien ulkomaisten pankkien kiistaton etu onkin mahdollisuus käyttää länsivaluuttoja ja kansainvälisiä maksujenvälitysjärjestelmiä kuten SWIFTiä maksuliikenteessään. Pakotteiden kiristyminen ja valvonnan kehittyminen pakottavat ulkomaisetkin pankit noudattamaan äärimmäistä varovaisuutta kaikissa liiketoimissa venäläisten asiakkaiden kanssa.

Pakotteiden seurauksena dollarin ja euron käyttö Venäjän pankkisektorilla on supistunut. Uusia euro- tai dollarimääräisiä yrityslainoja ei juurikaan enää myönnetä ja vanhoja valuuttalainoja on muutettu ruplamääräisiksi. Juanmääräisten lainojen osuus on yhä hyvin pieni. Ulkomaankaupan laskutusvaluuttana käytetään kasvavassa määrin ruplia ja Kiinan juania. Juanin osuus on sodan aikana kasvanut parista prosentista noin 35 prosenttiin tuonnin ja viennin laskutuksessa.

Kiinalaisten pankkien nopea kasvu Venäjällä liittyneekin lähinnä juaneilla tehtävien maksujen välitykseen. Venäjällä toimivien Bank of Chinan, International Construction Bank of Chinan, China Construction Bankin ja Agricultural Bank of Chinan yhteenlaskettu tase on vuoden 2022 alusta lukien liki kolminkertaistunut. Nopeasta kasvusta huolimatta kiinalaiset pankit ovat yhä pieniä toimijoita Venäjällä. Niiden yhteenlaskettu tase oli kuluvan vuoden maaliskuussa 875 mrd. ruplaa (8.8 mrd. euroa), eli alle 1 % pankkisektorin taseesta. Kotitalousasiakkaita kiinalaisilla pankeilla ei juuri ole.

Vaikka pankkitoiminta Venäjällä onkin liiketaloudellisesti kannattavaa, voittojen kotiuttaminen on Venäjän asettamien rajoitusten takia vaikeaa tai mahdotonta. Osa maassa toimivista länsimaisista pankeista on ilmoittanut pyrkivänsä poistumaan markkinoilta, mutta Venäjän viranomaisten vastustus tekee prosesseista hitaita. Länsipankkien toiminnan hidaskin alasajo ja pakotteiden kiristyminen vaikeuttavat etenkin ulkomaankaupan maksujen välitystä. Osa venäläisistä ulkomaankauppaa käyvistä yrityksistä joutuu käyttämään monia pieniä rahoituslaitoksia useissa eri maissa saadakseen maksut hoidettua. Tämä vaikeuttaa kauppaa ja nostaa kustannuksia, mikä on pakotteiden tarkoituskin.

Kuvio 1.

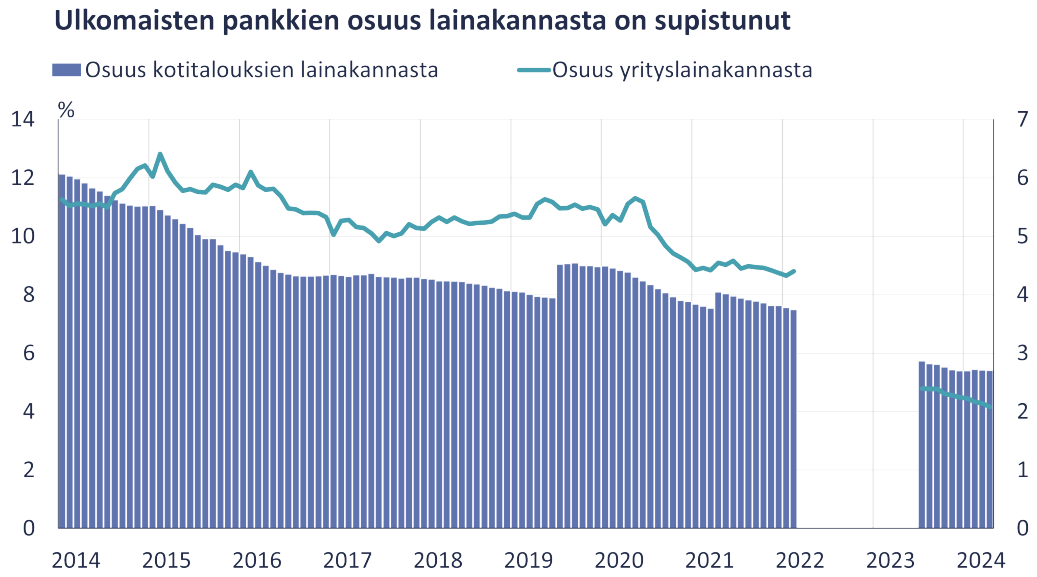

Aikavälillä maaliskuu 2022 - kesäkuu 2023 tietoja ei julkaistu.
Mukana 40 suurinta ulkomaalaisomisteista rahoituslaitosta.

Lähteet: Venäjän keskuspankki Form 101, BOFIT.

20.5.2024

©Suomen Pankki

Asiasanat

BOFIT, pankkisektori, Venäjä